

О. Ю. ТОЗЮК (<https://orcid.org/0000-0002-8429-6624>), канд. фарм. наук, доцент,
О. В. КРИВОВ'ЯЗ (<https://orcid.org/0000-0001-5441-1903>), д-р фарм. наук, проф.,
Ю. О. ТОМАШЕВСЬКА (<https://orcid.org/0000-0001-9708-1887>), канд. фарм. наук,
доцент

Вінницький національний медичний університет імені М. І. Пирогова

ІНДИВІДУАЛЬНА ОСВІТНЯ ТРАЄКТОРІЯ: ПОГЛЯД ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ

Ключові слова: освітній процес, індивідуальна освітня траєкторія, здобувачі вищої освіти

АНОТАЦІЯ

Актуальність питання формування та реалізації індивідуальної освітньої траєкторії здобувачами вищої освіти зумовлена вимогами Закону України «Про вищу освіту». Ця стратегія реалізується зокрема шляхом особистісно-персоналізованого навчання.

Мета роботи – оцінити рівень реалізації права здобувачів вищої освіти на вибір освітніх компонент та можливості формування індивідуальної освітньої траєкторії.

Об'єкт дослідження – дані анкети-опитувальника, поширеної серед здобувачів вищої освіти. У дослідженні використано методи: інформаційно-пошуковий, соціологічного опитування, статистичного аналізу, порівняння та узагальнення.

Опитування здійснювали серед здобувачів вищої освіти фармацевтичного факультету Вінницького національного медичного університету імені М. І. Пирогова 2–5 років навчання. За даними дослідження встановлено, що 94% респондентів задоволені правом вільно обирати елективні курси. У освітньо-професійній програмі «Фармація» представлено 57 елективних курсів, серед яких здобувачам вищої освіти потрібно обрати: 2 курс – 6 дисциплін, 3 курс – 5 дисциплін, 4 та 5 курс – по 4 дисципліни. Одержані дані свідчать, що 82% опитаних вважає таку кількість елективних курсів цілком достатньою. Більшість учасників опитування зазначили, що процедура є цілком зрозумілою та доступною.

Встановлено, що визначальними під час вибору елективних курсів є зміст курсу та компетентності, на що вказали відповідно 103 та 99 осіб із числа опитаних. Також вплив мають відгуки старшокурсників та методи навчання (відповідно 70 та 49 респондентів). За результатами опитування встановлено, що 16% мають досвід академічної мобільності. Активність здобувачів вищої освіти у науково-дослідній роботі – 25%. Участь у роботі студентського самоврядування, художній самодіяльності, волонтерстві та спорті – 32%. Встановлено, що 87% відчувають особисту відповідальність за формування та реалізацію індивідуальної освітньої траєкторії. Водночас 73% зазначають потребу більшого інформаційного супроводу у цьому питанні. Результати проведеного дослідження підтверджують, що здобувачі вищої освіти повною мірою реалізують право на вибір елективних курсів та беруть активну участь у формуванні власної індивідуальної освітньої траєкторії.

O. Yu. TOZIUK (<https://orcid.org/0000-0002-8429-6624>),
O. V. KRYVOVIAZ (<https://orcid.org/0000-0001-5441-1903>),
Yu. O. TOMASHEVSKA (<https://orcid.org/0000-0001-9708-1887>)

National Pirogov Memorial Medical University, Vinnytsia

INDIVIDUAL EDUCATIONAL TRAJECTORY FROM THE POINT OF HIGHER EDUCATION ACQUIRER

Key words: educational process, individual educational trajectory, higher education acquirer

ABSTRACT

The relevance of the issue of formation and implementation of an individual educational trajectory by higher education acquirers is determined by the requirements of the Law of Ukraine «On Higher Education». This strategy is implemented through personal and personalized training.

The aim of the work is to assess the realization level of the higher education acquirers right to choose educational components and the possibility of individual educational trajectory formation.

The object of the research is the results of higher education acquirers survey by the questionnaire. The method of information search, sociological survey, statistical analysis, comparison and generalization have been used.

The survey was conducted among the 2nd–5th year higher education acquirers at the Pharmacy Faculty of National Pirogov Memorial Medical University, Vinnytsia. It was established that 94% are satisfied with the right of free choice of elective courses according to the survey results. The educational and professional program «Pharmacy» includes 57 elective courses. Higher education acquirers must choose 6 disciplines for the 2nd year, 5 – for the 3rd, 4 – both for the 4th and the 5th. The results indicate that 82% agree that such a number of elective courses is quite sufficient for free choice. The majority of survey participants noted that the procedure itself is quite clear and accessible.

The content of the course (for 103 persons) and competence (for 99 persons) are decisive for the choice process. Feedback from senior students and the teaching methods are also important (for 70 and 49 respondents, respectively). It was established that 16% have experience of academic mobility. The activity of higher education acquirers in research work was determined as 25%. 32% take part in the work of student self-government, artistic activities, volunteering and sports. It was established that 87% feel personal responsibility for the formation and implementation of an individual educational trajectory. At the same time 73% note the necessity of higher informational support in this process. The results confirm that higher education acquirer use completely their right to choose elective courses and take an active part in their own individual educational trajectory formation.

Вступ

Динамічні зміни у вищій освіті зумовлено інтеграційними процесами у соціальної та економічній сферах, розвитком інформаційних технологій та потребами ринку праці. Пріоритетом є забезпечення і поліпшення якості вищої освіти з фокусуванням на підготовку випускників із високим рівнем загальних та фахових компетентностей, а також умінням їх ефективно використовувати у професійній діяльності [1]. Одним із шляхів реалізації цієї стратегії є особистісно-персоналізоване навчання, що дає змогу враховувати індивідуальні можливості та потреби здобувачів та визначає їх право на формування індивідуальної освітньої траєкторії (ІОТ) [2–4]. Такий підхід сприяє максимальному розкриттю творчого потенціалу здобувачів вищої освіти (ЗВО), мотивує до подальшого саморозвитку. У ході попередніх досліджень було виокремлено основні складові формування ІОТ ЗВО [5]. Зокрема це набуття необхідних компетентностей, формування належного ставлення до отриманих знань, навичок та ідентифікація майбутньої професійної діяльності як соціально значущої для здоров'я людини, вільний вибір ЗВО елективних курсів, наукова та громадська роботи тощо. Вибіркові дисципліни є елементом концепції

особистісно-персоналізованого навчання та відповідно до нормативних документів їх частка має становити не менше 25% загального обсягу освітньої програми у кредитах Європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС) [6]. Для успішної реалізації права здобувачів на вільний вибір дисциплін варто враховувати їх потреби, інтереси та запити під час розроблення курсів за вибором, розміщувати у вільному доступі інформацію про вибіркові компоненти (ВК) освітньо-професійної програми, проводити опитування щодо наявного переліку вибіркових дисциплін, періодично їх оновлювати з внесенням відповідних змін у освітню програму [4, 7].

Однак за даними досліджень [4, 8] встановлено, що можливість обирати ВК досить часто є суто формальною. Існуючі суперечності між необхідністю індивідуалізації процесу навчання ЗВО та недостатньо розробленим комплексом процедур та засобів її реалізації вимагають відповідного дослідження. Оскільки згідно зі Законом України «Про вищу освіту» здобувач розцінюється як активний учасник освітнього процесу, варто враховувати його роль у впровадженні концепції ІОТ. Таким чином, представляло інтерес дослідити ставлення ЗВО до питання власного освітнього маршруту та формування ІОТ.

Метою роботи було оцінити рівень реалізації права здобувачів вищої освіти на вибір освітніх компонент та можливості формування індивідуальної освітньої траєкторії.

Матеріали та методи дослідження

Об'єкт дослідження – дані анкети-опитувальника, поширеної серед здобувачів вищої освіти.

Методи дослідження: інформаційно-пошуковий, соціологічного опитування, статистичного аналізу, порівняння та узагальнення.

Для досягнення поставленої мети проаналізовано основні положення нормативних документів, що регламентують освітній процес в Україні, а також стандарти та рекомендації Європейського простору вищої освіти [6, 9–11].

Анкету-опитувальник було розроблено за методологією Центру прикладних досліджень [12, 13]. Зразок анкети подано на рис. 1.

Створення анкети, збір відповідей та їх аналіз здійснювали за допомогою застосування Microsoft Forms. Анкета містила 15 обов'язкових запитань закритого типу.

Респондентам пропонували вибрати один або декілька варіантів можливих відповідей, які на їхню думку найбільше відповідають дійсності. Варіанти відповідей охоплювали весь спектр імовірних тверджень та суджень стосовно заявленої тематики. Опитувальник було поширено серед ЗВО фармацевтичного факультету Вінницького національного медичного університету імені М. І. Пирогова (ВНМУ) 2–5 курсів доступними каналами зв'язку. Відповідно до налаштувань, кожен здобувач міг пройти опитування один раз.

Статистичну обробку та візуалізацію даних здійснювали за допомогою програмного пакета «Microsoft Office Excel» з урахуванням параметричного t-критерію Стьюдента для оцінки статистичної значущості відмінностей міжгрупових результатів.

Результати дослідження та обговорення

В опитуванні ЗВО щодо їхньої активності у формуванні ІОТ взяли участь 124 ЗВО 2–5 курсів фармацевтичного факультету ВНМУ ім. М. І. Пирогова денної форми навчання. Це становить 74% від загальної кількості осіб, які навчаються на факультеті, і є достатнім для репрезентативності дослідження [12]. Розподіл респондентів за роками навчання наведено на рис. 2.

Індивідуальна освітня траєкторія здобувача вищої освіти

Дане опитування є анонімним. Форма не збирає імена, прізвища та електронні адреси. Будь ласка, відповідайте чесно та неупереджено. Щиро дякуємо за співпрацю!!

1. Вкажіть курс, на якому Ви навчаєтесь:
 - 2
 - 3
 - 4
 - 5
2. Вам знайоме поняття індивідуальної освітньої траєкторії?
 - так, добре розумію значення
 - так, але маю загальні уявлення
 - чув (-ла) даний термін але не розумію його значення
 - вперше чую
3. Вкажіть джерела інформації з яких Вам відомо про індивідуальну освітню траєкторію та дисципліни вільного вибору (доступно кілька відповідей):
 - Положення ВНМУ
 - представники університету
 - інші студенти
 - Державні та міжнародні законодавчі документи
 - вперше чую ці поняття
4. Чи є потреба у більшому інформаційному супроводі від представників університету про індивідуальну освітню траєкторію та шляхи її реалізації?
 - так
 - ні
5. Ви поінформовані щодо права вибору навчальних дисциплін (курсів за вибором)?
 - так, відомо достатньо
 - так, але потребую більше інформації / роз'яснення
 - невідомо, але бажаю дізнатися
 - невідомо і не представляє інтересу для ознайомлення
6. Ви задоволені правом самостійно обирати дисципліни для вивчення?
 - так
 - ні
 - байдуже
7. Чи достатня, на Вашу думку, кількість курсів у каталозі вибіркових дисциплін?
 - так, дисциплін достатньо, щоб самостійно визначитися
 - дисциплін багато, але вибрати немає з чого
 - ні, наведено малий перелік дисциплін для вільного вибору
8. Чи самостійно та за власним бажанням Ви обираєте дисципліни вільного вибору (курси за вибором)?
 - так
 - ні
9. Що для Вас є визначальним при обранні курсу за вибором (доступно кілька відповідей):
 - зміст курсу
 - авторський колектив (розробники)
 - види активностей на курсі
 - оформлення охайної презентації курсу
 - відгуки старшокурсників
 - силабус курсу
 - знання, навички та компетентності, які можна здобути
10. Чи берете участь в опитуваннях щодо викладання БК?
 - беру участь і бачу, що мої пропозиції зауваження враховують у подальшій роботі
 - беру участь але не бачу жодних змін
 - беру участь але не маю змоги оцінити, чи мої пропозиції зауваження враховані
 - мені невідомо про проведення таких опитувань
11. Чи маєте Ви досвід участі у програмах академічної мобільності?
 - так
 - ні
12. Чи займаєтесь Ви науковою роботою?
 - так
 - ні
13. Які наукові здобутки Ви маєте? (доступно кілька відповідей):
 - виступи на засіданнях студентського наукового гуртка
 - виступи на наукових конференціях
 - публікація тез доповідей
 - публікація статей у наукових журналах
 - участь у Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт
 - участь у Всеукраїнських студентських олімпіадах
 - ще не маю досвіду наукової роботи
14. Які види діяльності у межах університету Ви поєднуєте з навчанням (гуртки, ансамблі, секції інше)? (доступно кілька відповідей)
 - волонтерство
 - спорт
 - художня самодіяльність
 - рада студентського самоврядування
 - громадська діяльність
 - часу вистачає лише на навчання
15. Чи відчуваєте Ви відповідальність за формування власного освітнього маршруту під час навчання в університеті?
 - так
 - ні

Рис. 1. Форма анкети

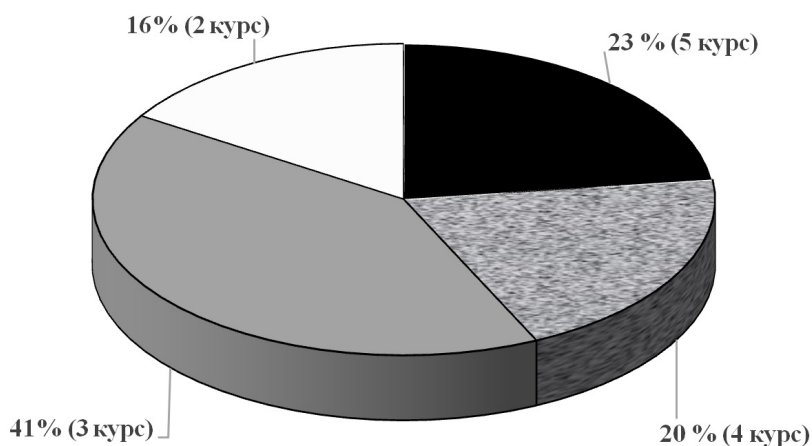
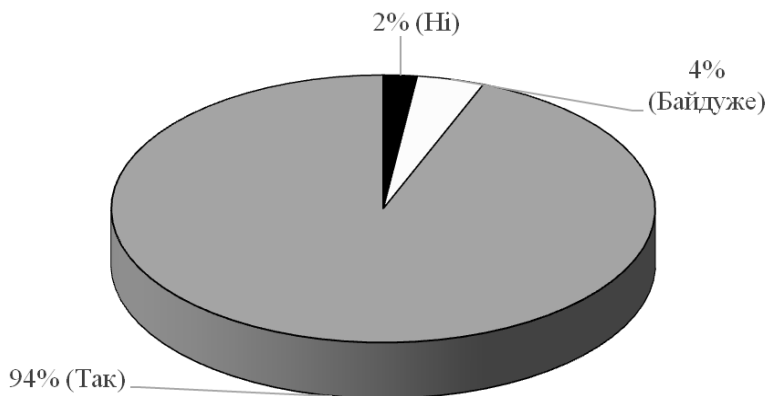

Рис. 2. Розподіл респондентів за роками навчання

У відповідь на питання, що стосувалися вибірових дисциплін, переважна більшість ЗВО вказали, що задоволені правом самостійно обирати елективні курси відповідно до власних інтересів та вподобань, а сама процедура є цілком зрозумілою та доступною (рис. 3).

Задоволення ЗВО правом вибору ВК

Рівень поінформованості ЗВО про вибір ВК

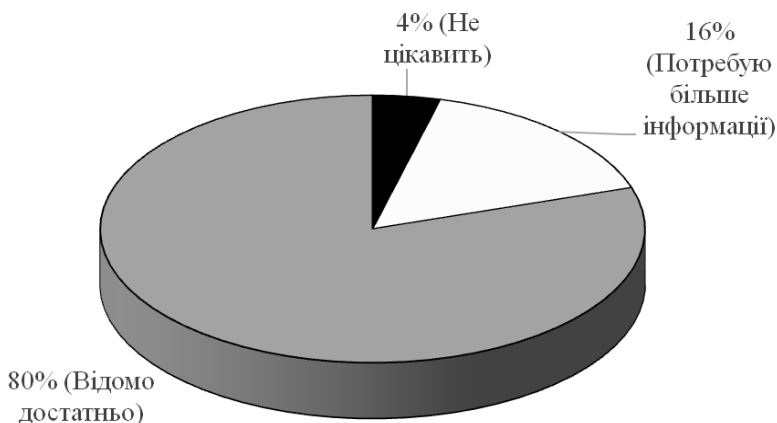

Рис. 3. Опитування щодо вибору елективних курсів

Дисципліни варіативної частини освітньо-професійної програми «Фармація», згідно з якою навчаються ЗВО фармацевтичного факультету ВНМУ ім. М. І. Пирогова, які брали участь в опитуванні, становлять 75 кредитів ЄКТС, що відповідає вимогам нормативних документів [6]. Для ЗВО фармацевтичного факультету першого року навчання на вибір представлено 12 елективних курсів, з яких потрібно обрати для вивчення 6 дисциплін. Перелік вибірових курсів для другого року навчання містить 10 дисциплін, серед яких потрібно обрати 6. На третьому курсі ЗВО вивчають 5 елективних курсів (до вибору доступно 11 дисциплін), 4 та 5 курс – по 4 вибірові дисципліни (обирають серед 13 та 11 відповідно). За результатами опитування встановлено, що 82% респондентів вважають таку кількість дисциплін цілком достатньою для вільного вибору з урахуванням індивідуальних інтересів (для вивчення необхідно обрати 25 курсів із 57 доступних). Для ознайомлення ЗВО зі змістом вибірових курсів на сайтах кафедр розміщено силабуси та презента-

ції. Ознайомча презентація містить актуальність, мету, форми та методи навчання, компетентності та результати навчання, досягнення яких забезпечує ця дисципліна, колектив розробників та викладачів курсу.

Одне з питань анкети стосувалося факторів, які є визначальними для ЗВО під час обрання ВК (рис. 4). Слід зауважити, що згідно з налаштуваннями респонденти мали можливість обрати декілька варіантів відповідей на це запитання.

Встановлено, що більшість здобувачів під час вибору елективного курсу звертають увагу на його зміст, а також знання, навички та компетентності, які можна здобути у ході його вивчення. Значний вплив мають також відгуки старшокурсників та методи навчання, які використовують викладачі в освітньому процесі.

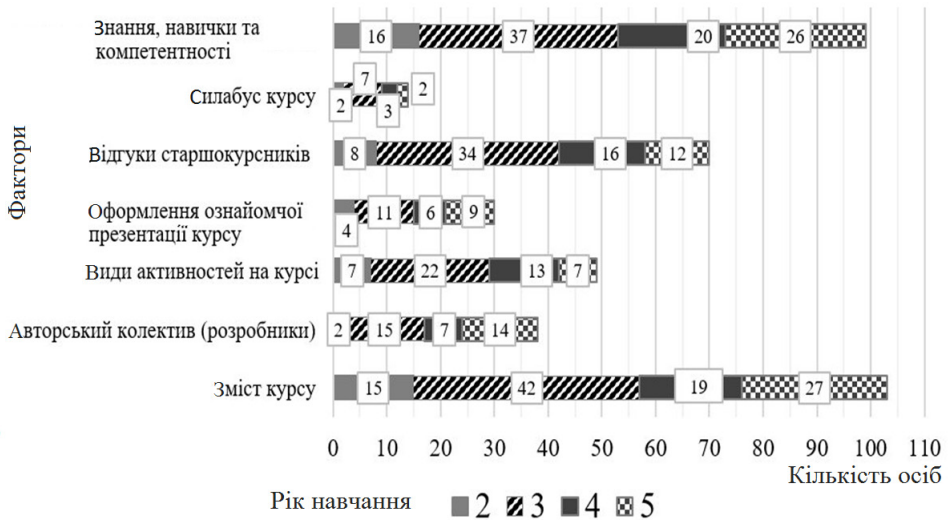

Рис. 4. Фактори обрання елективного курсу

Згідно з Положенням у встановлені терміни ЗВО, керуючись детальним алгоритмом, обирають дисципліни варіативної частини освітньої програми [11]. 96% респондентів підтвердили, що цей вибір відбувається самостійно та за власним бажанням.

З метою контролю за наданням освітніх послуг на високому рівні та дотриманням вимог державних і міжнародних стандартів освітнього процесу у ВНМУ ім. М. І. Пирогова функціонує відділ забезпечення якості освіти. Серед іншого до обов'язків цієї структури належить проведення регулярних анонімних опитувань «Оцінка здобувачами вищої освіти організації освітнього процесу та якості викладання навчальних дисциплін». Таким чином, шляхом зворотного зв'язку для врахування думки та побажань ЗВО у ВНМУ реалізується студентоцентрикований підхід. Результати анкетувань ретельно аналізують та публікують у вільному доступі на сайті університету. У ході нашого дослідження встановлено, що більшість ЗВО беруть участь у вищезазначених опитуваннях відділу забезпечення якості освіти. На це вказали 60% опитаних. При цьому 36% опитаних зазначили, що бачать реальні зміни за результатами висловлених під час анкетування пропозицій та зауважень.

Аналіз наступних питань анкети показав, що 49% респондентів знайомі з поняттям ІОТ та мають загальні уявлення про нього. Разом із тим встановлено, що 21% опитаних чули про цей термін але не розуміють його значення, а 30% його не знають. Також виявлено, що більшість здобувачів (73%) потребують більшо-

го інформаційного супроводу з питання формування ІОТ. Це цілком узгоджується з попередніми даними, які свідчать, що ЗВО не ототожнюють поняття ІОТ та вибору ВК, що може бути ознакою їх низької поінформованості у цьому питанні. Серед найбільш вагомих джерел інформації про ІОТ респонденти визначили внутрішні Положення ВНМУ та інтернет-ресурси (такий варіант обрали відповідно 54 та 55 осіб), представників університету з числа науково-педагогічних працівників та адміністрації (33 особи). Значну роль також відіграє комунікація між ЗВО різних років навчання, на що вказали 40 опитаних. Слід зауважити, що на це запитання здобувачі могли дати декілька варіантів відповідей.

Як наступний елемент ІОТ було розглянуто участь ЗВО у програмах академічної мобільності. На сайті ВНМУ регулярно оновлюються пропозиції щодо внутрішньої або зовнішньої академічної мобільності у формі навчання за програмами академічної мобільності, мовного стажування або наукового стажування. За результатами опитування встановлено, що 16% ЗВО мають досвід академічної мобільності.

Ще однією складовою ІОТ є участь ЗВО у науковій роботі. Цей напрям діяльності реалізується зокрема через функціонування студентських наукових гуртків на базі кожної кафедри ВНМУ. Залежно від наукових інтересів під керівництвом наукового керівника здобувач має змогу досліджувати перспективний напрям та розкрити свій потенціал. Результати досліджень можуть бути представлені на засіданнях наукових гуртків, наукових конференціях, конкурсах студентських наукових робіт, олімпіадах, у вигляді публікацій у наукових виданнях в Україні та за кордоном. Мотиваційними факторами залучення ЗВО до наукової роботи є особистий розвиток та нарахування балів за індивідуальну роботу студента, які додаються до результатів оцінювання підсумкового контролю з відповідної дисципліни. Серед опитаних 23 респонденти (19%) вказали, що мають досвід презентації власних наукових досліджень на засіданнях студентського наукового гуртка. Більшість із представлених робіт у подальшому апробувалися на наукових конференціях. Невелика частка ЗВО (7%) мають опубліковані результати досліджень у вигляді тез доповідей та статей у наукових виданнях, це переважно ЗВО 4 та 5 років навчання. ЗВО фармацевтичного факультету беруть активну участь у предметних олімпіадах, на що вказало 26% опитаних. Відповідаючи на це питання ЗВО могли обрати кілька варіантів, тому цілком ймовірно, що у перерахованих видах активностей із розряду наукової роботи задіяні одні й ті самі особи. Це підтверджується даними, що 75% опитаних не мають досвіду наукової діяльності. Такі результати свідчать про необхідність популяризації серед ЗВО, особливо молодших курсів, участі у науковій роботі.

За даними опитування встановлено, що окрім безпосереднього навчання та наукової діяльності ЗВО фармацевтичного факультету беруть активну участь у громадській роботі. Серед найбільш популярних напрямів: волонтерство (14 осіб), спортивні гуртки та гуртки художньої самодіяльності (відповідно 25 та 13 осіб), членство у раді студентського самоврядування (4 особи). Разом із цим 68% опитаних зазначили високу зайнятість навчанням і відсутність часу для заняття громадською роботою.

Заключне питання анкети стосувалося індивідуальної відповідальності ЗВО за формування власного освітнього маршруту під час навчання в університеті. Так, 87% опитаних ствердно відповіли на це питання, що свідчить про високий рівень свідомості, самомотивацію та цілеспрямованість.

Аналізуючи результати проведеного дослідження встановлено, що ЗВО фармацевтичного факультету повною мірою реалізують право на вибір елективних курсів та беруть активну участь у формуванні власної ІОТ.

Узагальнення одержаних даних свідчить про те, що основний осередок активності представляє 25% ЗВО фармацевтичного факультету. Це особи, які беруть активну участь у науковій та громадській роботі, а також різних формах академічної мобільності. Разом із цим більшість ЗВО потребує вагомшого інформаційного супроводу з приводу формування власної ІОТ. Зважаючи на те, що проаналізовані елементи представляють цілісну концепцію ІОТ, їх варто розглядати та реалізовувати комплексно. Отже, детальніше роз'яснення базових принципів ІОТ допоможе залучити більшу кількість ЗВО до різних видів активностей, що, в свою чергу, сприятиме розкриттю їхнього наукового та творчого потенціалу.

Висновки

1. Формування та реалізація індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів вищої освіти є вимогою нормативних документів, що регламентують освітню діяльність в Україні і за кордоном, а також пріоритетним завданням закладів вищої освіти.
2. Згідно з результатами опитування здобувачів вищої освіти фармацевтичного факультету Вінницького національного медичного університету імені М. І. Пирогова встановлено, що 96% опитаних підтверджують самостійний та вільний вибір елективних курсів.
3. Відзначено високий рівень відповідальності здобувачів вищої освіти фармацевтичного факультету за формування власного освітнього маршруту (87%).
4. Встановлено показник участі у науковій та громадській роботі здобувачів вищої освіти на рівні 25 та 32% відповідно.
5. Виявлено потребу у поглибленому інформаційному супроводі здобувачів вищої освіти щодо формування та реалізації ІОТ, на що вказали 73% опитаних.

Список використаної літератури

1. *Креміль Ю. І., Громовик Б. П.* Дослідження взаємозв'язку освітньо-професійних програм закладів вищої фармацевтичної освіти України із концепцією «Фармацевт десяти зірок» // Фармац. журн. – 2021. – Т. 76, № 5. – С. 27–36. <https://doi.org/10.32352/0367-3057.5.21.03>
2. *Литвин В.* Індивідуальна освітня траєкторія здобувачів вищої освіти: контент-аналіз поняття, принципи побудови, форми та методи реалізації // Молодь і ринок. – 2021. – № 9 (195). – С. 93–100. <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2021.243899>
3. *Павленко О., Мокляк В.* Специфіка особистісно орієнтованого навчання іноземним мовам // Педагогічні науки. – 2022. – № 80. – С. 94–100. <https://doi.org/10.33989/2524-2474.2022.80.278224>
4. *Барна М. Ю., Медвідь Л. Г.* Формування індивідуальної освітньої траєкторії студентів в умовах модернізації вищої освіти // Інноваційна педагогіка. – 2019. – Т. 3, № 19. – С. 178–184. <https://doi.org/10.32843/2663-6085-2019-19-3-37>
5. *Тозюк О. Ю., Кривов'яз О. В., Гуцол В. В., Коваль В. М.* Формування та реалізація індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів вищої освіти фармацевтичного факультету // Вісн. Вінницького нац. ун-ту. – 2022. – Т. 26, № 3. – С. 458–461. [https://doi.org/10.31393/reports-vnmedical-2022-26\(3\)-19](https://doi.org/10.31393/reports-vnmedical-2022-26(3)-19)
6. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cutt.ly/7J3mEEF>
7. *Алекперова Н. В.* Розроблення елективної дисципліни «Лідерство у фармації» для підготовки магістрів фармації, промислової фармації в Україні // Фармац. журн. – 2020. – Т. 75, № 6. – С. 46–55. <https://doi.org/https://doi.org/10.32352/0367-3057.6.20.05>
8. *Стадний С., Куделя М., Жерьобкіна Т., Безман А., Кавценюк М.* Вибір без вибору: моніторинг вибірових курсів у державних вишах / Аналітичний центр CEDOS [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cutt.ly/jwtA9EeG>
9. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG, 2015) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cutt.ly/tJ3Rg1N>

10. Стандарт вищої освіти другого (магістерського) рівня галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 226 «Фармація, промислова фармація» / Міністерство освіти і науки України. – Київ, 2022 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cutt.ly/zwtA4D5U>
11. Положення про порядок та умови обрання вибіркових дисциплін у ВНМУ ім. М. І. Пирогова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cutt.ly/mwtpLqZR>
12. Анкетне опитування. Центр прикладних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cutt.ly/eJT3OeB>
13. Богдан О. Що варто знати про соціологію та соціальні дослідження? – Посібник-довідник для громадських активістів та всіх зацікавлених / консультант-рецензент В. Паніотто. – К.: Дух і Літера, 2015. – 380 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cutt.ly/cJT31Hh>

References

1. Kremin Yu. I., Hromovyk B. P. Doslidzhennia vzaïmozv'язku osvïtno-profesiïnykh prohram zakladiv vyshchoï farmatsevychnoi osvïty Ukrainy iz kontseptsiiïeu «Farmatsevt desiaty zïrok» // Farmats. zhurn. – 2021. – Т. 76, № 5. – С. 27–36. <https://doi.org/10.32352/0367-3057.5.21.03>
2. Lytvyn V. Indyvidualna osvïtνια traïektorïia zdobuvachiv vyshchoï osvïty: kontent-analiz poniattia, pryntsyry pobudovy, formy ta metody realizatsiiï // Molod i rynok. – 2021. – № 9 (195). – С. 93–100. <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2021.243899>
3. Pavlenko O., Mokliak V. Spetsyfyka osobystisno oriïentovanoho navchannia inozemnym movam // Pedahohichni nauky. – 2022. – № 80. – С. 94–100. <https://doi.org/10.33989/2524-2474.2022.80.278224>
4. Barna M. Yu., Medvid L. H. Formuvannia indyvidualnoi osvïtnoi traïektorïi studentiv v umovakh modernizatsiiï vyshchoï osvïty // Innovatsiïna pedahohika. – 2019. – Т. 3, № 19. – С. 178–184. <https://doi.org/10.32843/2663-6085-2019-19-3-37>
5. Toziuk O. Yu., Kryvoviaz O. V., Hutsol V. V., Koval V. M. Formuvannia ta realizatsiïa indyvidualnoi osvïtnoi traïektorïi zdobuvachiv vyshchoï osvïty farmatsevychnoho fakultetu // Visn. Vinnytskoho nats. un-tu. – 2022. – Т. 26, № 3. – С. 458–461. [https://doi.org/10.31393/reports-vnmedical-2022-26\(3\)-19](https://doi.org/10.31393/reports-vnmedical-2022-26(3)-19)
6. Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvïtu» [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://cutt.ly/7J3mEEF>
7. Aliekperova N. V. Rozroblennia elektyvnoi dystsypliny «Liderstvo u farmatsiiï» dlia pidhotovky mahistriv farmatsiiï, promyslovoi farmatsiiï v Ukraini // Farmats. zhurn. – 2020. – Т. 75, № 6. – С. 46–55. <https://doi.org/https://doi.org/10.32352/0367-3057.6.20.05>
8. Stadnyi Ye., Kudelia M., Zherobkina T., Bezman A., Kavtseniuk M. Vybir bez vyboru: monitorynh vybirkovykh kursiv u derzhavnykh vyshakh / Analitychnyi tsentr CEDOS [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://cutt.ly/jwtA9EeG>
9. Standarty i rekomendatsiiï shchodo zabezpechennia yakosti v Yevropeïskomu prostoriï vyshchoï osvïty (ESG, 2015) [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://cutt.ly/tJ3Rg1N>
10. Стандарт вищої освіти другого (магістерського) рівня галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 226 «Фармація, промислова фармація» / Міністерство освіти і науки України. – Київ, 2022 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cutt.ly/zwtA4D5U>
11. Положення про порядок та умови обрання вибіркових дисциплін у ВНМУ ім. М. І. Пирогова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cutt.ly/mwtpLqZR>
12. Анкетне опитування. Тсентр прикладных досліджен [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://cutt.ly/eJT3OeB>
13. Bohdan O. Shcho varto znaty pro sotsiolohiiï ta sotsialni doslidzhennia? – Posibnyk-dovidnyk dlia hromadskykh aktyvistiv ta vsikh zatsikavlenykh / konsultant-retsenzent V. Paniotto. – К.: Дух і Літера, 2015. – 380 с. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://cutt.ly/cJT31Hh>

Надійшла до редакції 8 липня 2023 р.
Прийнято до друку 21 липня 2023 р.

Електронна адреса для листування з авторами: olena.toziuk@vntmu.edu.ua
(Тоziюк О. Ю.)